

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ В АДАПТИВНИХ УМОВАХ

Побережець Ольга Валеріївна

Доктор економічних наук, професор

Професор кафедри обліку та оподаткування

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

(Одеса, Україна)

Багдікян Сусанна Вараздатівна

Старший викладач кафедри обліку та оподаткування

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

(Одеса, Україна)

Зміни ендogenous та екзогенного середовища вимагають від системи управління суб'єктом господарювання побудови механізму запобігання негативним наслідкам економічного, фінансового, соціального та екологічного характеру. Саме тому, формування сучасної платформи економічної безпеки підприємства, яка повинна

базуватись на інноваційних підходах, є важливим аспектом політики функціонування та розвитку суб'єкта господарювання. Ефективна система економічної безпеки є запорукою стійкого зростання підприємства та досягнення стратегічних і тактичних цілей. Своєчасність реагування на вплив негативних внутрішніх та зовнішніх факторів уможливорює зменшення витрат, які пов'язані із фінансовою та соціально-економічною стабілізацією.

Питанням формування економічної безпеки суб'єкта господарювання та чинникам впливу на діяльність присвячені роботи таких вітчизняних вчених, як О.І. Барановський, І.О. Бланк, О.І. Захаров, П.Я. Пригунов, В.С. Сідак, М.І. Камлик, В.М. Гесць, М.О. Кизим, Т.С. Клебанова, Б.М. Андрушків, Т.Г. Васильців, К.С. Горячева, А.О. Спіфанов, О.В. Ілляшенко, В.І. Кириленко, Г.В. Козаченко, М.І. Копитко, О.М. Ляшенко, Є.І. Овчаренко, Р.Й. Реверчук, О.А. Сороківська, В.І. Франчук, О.І. Черняк та інші. Але не зважаючи на достатню кількість праць, питання удосконалення системної економічної безпеки в умовах трансформації соціально-економічних, інноваційно-інвестиційних процесів залишаються не вирішеними.

Враховуючи наукові підходи до категорії економічної безпеки, необхідно підкреслити багатоваріантність поглядів, що підтверджує актуальність даної проблематики та значну зацікавленість як з боку теоретиків, так й практиків. Запровадження інноваційних підходів до побудови ефективної системи економічної безпеки забезпечує високий рівень адаптації управлінського механізму до сучасних викликів, які характеризуються певною дискретністю та селективністю.

На думку науковців, економічна безпека суб'єкта господарювання – це стан, у якому він при найбільш ефективному використанні корпоративних ресурсів досягає послаблення, запобігання або захисту від існуючих небезпек та загроз або непередбачених обставин і забезпечує досягнення стратегічної мети в умовах трансформації макроекономічного середовища. Крім того, це система ефективного використання ресурсів для подолання загроз і забезпечення стабільного функціонування підприємства на сьогоднішній день і з погляду на майбутнє [1].

Підкреслимо, що система економічної безпеки повинна враховувати синтезований зв'язок певними складовими, які віддзеркалюють не тільки потреби суб'єкта господарювання, але й стан факторного середовища, сучасні тенденції розвитку на мікро-, мезо- та макrorівні. Сучасні інноваційно-інвестиційні процеси впливають на зміст та структуру економічної безпеки, вимагаючи

наявність соціальної, фінансової, інформаційної, екологічної, технологічної, кадрової. Взаємозв'язок глобальної, національної та регіональної економічної безпеки є очевидним, особливо в умовах інтеграції соціально-економічних та фінансових процесів, що потребує покрокового вирішення з урахуванням специфіки функціонування господарюючих одиниць.

Зазначимо, що важливою складовою національної безпеки є регіональна економічна безпека, адже нерівномірність регіонального розвитку та рівня життя населення створює передумови для соціального напруження в суспільстві, загрожує територіальній цілісності країни, стримує динаміку соціально-економічних показників, уповільнює ринкові перетворення та знижує їх ефективність. У зв'язку з цим державна регіональна політика повинна бути спрямована на створення умов для підвищення конкурентоспроможності регіонів як основи їх динамічного розвитку та усунення значних міжрегіональних диспропорцій [2].

Дотримання принципів маневреності та адаптивності передбачає здатність системи управління економічною безпекою суб'єкта господарювання до швидкої реакції на вплив факторів ендogenous та екзогенного середовища. Виявлення системних факторів забезпечує перманентне зниження негативних наслідків та поступове досягнення стратегічних цілей.

Важливим питанням при формуванні системи економічної безпеки підприємства залишається кадровий аспект, який повинен враховувати сучасні потреби та наявний людський капітал. Потенційні можливості щодо стабільного розвитку суб'єкта господарювання містять не тільки матеріальний, але й нематеріальний аспект, останній при цьому представлений сукупністю знань, навичок, компетентностей управлінського та облікового персоналу, який відповідає стратегічним вимогам.

Підкреслимо, що виявлення суттєвих загроз для економічної безпеки в контексті адаптаційних можливостей, укріплює систему управління підприємства. При цьому можливо виділити: прогнозовані (тобто такі, які можна передбачити і підготуватись до їх настання) та непередбачені (тобто такі, настання яких передбачити не можна; в таких випадках адаптація системи управління може супроводжуватись великими часовими або матеріальними витратами) загрози. Крім цього, виокремлюють економічні, політичні, правові, техногенні, екологічні, конкурентні та інші загрози, своєчасне виявлення яких значно зменшить невиправдане використання ресурсів та підвищить результативність управління.

На думку економістів, організаційно-економічний механізм забезпечення економічної безпеки підприємства представляє собою сукупність економічних засобів, способів, методів та підходів, а також їх організаційну побудову, які дають змогу нівелювати негативний вплив зовнішніх та внутрішніх подразників на діяльність суб'єкта господарювання за рахунок своєчасного моніторингу і усунення загроз, забезпечують стійке зростання й конкурентоспроможність бізнесу, мобілізуючи його внутрішній потенціал та ринкові можливості [3].

Зазначимо, що побудова системи адаптації здійснюється в межах формування оптимального механізму управління економічною безпекою суб'єкта господарювання, який представляє собою сукупність певних взаємопов'язаних сегментів, які адаптуються до умов функціонування та забезпечують реалізацію тактичних та стратегічних планів. При цьому можливо обрати технологію активного або консервативного поводження, яка буде відповідати з одного боку, можливостям підприємства, а з іншого – потребам мікро-, мезо- та макросередовища.

Таким чином, впровадження технології активної трансформації з використанням інноваційних регуляторів забезпечує високу адаптивність системи економічної безпеки суб'єкта господарювання з перманентним моніторингом рівня та ступеню впливу ендегенних та екзогенних факторів. При цьому застосування технології консервативного поводження надає можливість розв'язання певних питань за допомогою досвіду та традиційних методів. Найбільш ефективною з точки зору використання у сучасних умовах є комбінована модель, яка включає елементи технологій побудови системи активного та традиційного характеру, що забезпечує високий рівень адаптивності механізму економічної безпеки при застосуванні притаманних певним галузям методам управління.

Література

1. Ярова Ю.О., Артеменко Л.П. Структура економічної безпеки підприємства в умовах кризи. *Економічний вісник Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут"*. 2016. № 13. С. 257-263. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evntukpi_2016_13_39 (дата звернення 19.04.2021).
2. Сосновська О.О., Житар М.О. Економічна безпека підприємства: сутність та ознаки забезпечення. *Облік і фінанси*. 2018. № 3 (81).

URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/185262433.pdf> (дата звернення 19.04.2021).

3. Сабецька Т.І. Особливості формування організаційно-економічного механізму забезпечення економічної безпеки сучасного підприємства. *Науково-виробничий журнал «Бізнес-навігатор»*. 2019. Випуск 3-1 (52). URL: http://business-navigator.ks.ua/journals/2019/52_1_2019/25.pdf (дата звернення 22.04.2021).